IX kadencja

SEJM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **Komisji Kultury i Środków Przekazu (nr 126)**

z dnia 16 listopada 2022 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Kultury i Środków Przekazu (nr 126)

16 listopada 2022 r.

Komisja Kultury i Środków Przekazu, obradująca pod przewodnictwem posła **Piotra Babinetza (PiS)**, przewodniczącego Komisji, zrealizowała następujący porządek dzienny:

– pierwsze czytanie poselskiego projektu uchwały w sprawie uczczenia powstania zamojskiego w 80. rocznicę jego wybuchu (druk nr 2783).

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Joanna Góral** i **Julia Popławska** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych; **Maria Iwaszkiewicz** i **Jakub Krowiranda** – legislatorzy z Biura Legislacyjnego.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dzień dobry państwu.

Otwieram posiedzenie Komisji Kultury i Środków Przekazu.

Stwierdzam kworum.

Witam panie i panów posłów. Witam wszystkich obecnych na posiedzeniu Komisji.

Stwierdzam przyjęcie protokołów od 117. do 125. posiedzenia Komisji wobec niewniesienia do niej zastrzeżeń.

Porządek dzisiejszego posiedzenia przewiduje pierwsze czytanie poselskiego projektu uchwały w sprawie uczczenia powstania zamojskiego w 80. rocznicę jego wybuchu (druk nr 2783).

Zanim przystąpimy do realizacji porządku dziennego, Komisja musi wyrazić zgodę na odbycie pierwszego czytania projektu uchwały w terminie krótszym niż siedem dni od dnia dostarczenia druku posłom, o którym mowa w art. 37 ust. 4 regulaminu Sejmu. Czy jest sprzeciw? Nie ma sprzeciwu.

Czy są uwagi do porządku obrad? Nie słyszę. Stwierdzam, że porządek dzienny został przyjęty.

Przystępujemy zatem do realizacji porządku dziennego. Proszę pana posła Sławomira Zawiślaka o uzasadnienie projektu uchwały z druku nr 2783 w sprawie uczczenia 80. rocznicy wybuchu powstania zamojskiego. Proszę bardzo, panie pośle.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Dziękuję bardzo serdecznie.

Panie przewodniczący, szanowne prezydium, panie, panowie posłowie uczestnicy naszego dzisiejszego posiedzenia Komisji, chciałbym na wstępie podziękować pani marszałek Sejmu, a także paniom i panom posłom z Komisji za chęć pochylenia się nad tym projektem. Szczególne podziękowania kieruję do parlamentarzystów, którzy podpisali się pod uchwałą przygotowaną przeze mnie w imieniu środowiska żołnierzy i rodzin żołnierzy Polskiego Państwa Podziemnego, którzy walczyli na terenie Zamojszczyzny, a także tych patriotycznych mieszkańców naszego kraju mieszkających w innych pięknych częściach Rzeczypospolitej.

Jeżeli chodzi o kwestie historyczne, to chciałbym na wstępie podkreślić, że ten przedłożony projekt dotyczy lat 1942–1943, czyli od momentu, gdy Niemcy rozpoczęli ludobójczą akcję wysiedlania Zamojszczyzny, która to akcja spowodowała, że wysiedlono ponad 110 tys. mieszkańców Zamojszczyzny. Niestety bardzo wielu z nich zginęło. Tak samo wysiedlono 10 tys. dzieci Zamojszczyzny. Niestety też ponad 4 tys. z nich zginęło, nie wróciło do domu. Oczywiście później powstanie zamojskie w kontekście historycznym przeszło w akcję „Burza" na terenie tego regionu działalności Inspektoratu Zamojskiego

Armii Krajowej, ale także działalności struktur organizacyjnych Batalionów Chłopskich. Przerodziło się w inny element aktywnej walki patriotycznej mieszkańców Zamojszczyzny, którzy czy to bezpośrednio z bronią w ręku, czy też poprzez aktywne popieranie wsparli tę akcję zbrojną, która w finalnym efekcie zatrzymała akcję wysiedleńczą. Było to krwawe, ale jednak zwycięskie przeprowadzenie akcji zbrojnej.

Pod kątem militarnym powstanie zamojskie jest przez wielu uczestników oceniane jako drugi po powstaniu warszawskim przykład mężnej postawy mieszkańców, którzy zbrojnie przeciwstawili się Niemcom. Jeszcze do tego wrócę. Jest pierwsze, jeżeli chodzi o okres trwania i obszar zasięgu, na którym się toczyło, o właśnie te dwa czynniki. Tak jak powiedziałem, powstanie powstrzymało wysiedlenia. W projekcie tejże uchwały jest sporo informacji historycznych, które były przeglądane przez fachowców, historyków. Sam jestem historykiem, ale do końca sobie nie wierzyłem, tak że poprosiłem jeszcze specjalistów o przejrzenie projektu uchwały. Nie będę cytował tych zapisów historycznych. Natomiast mogę powiedzieć, że myślę, że ważne dla Polaków, mieszkańców Rzeczypospolitej, a na pewno mieszkańców Zamojszczyzny jest to, że to powstanie, szanowni państwo, wybuchło w tym momencie, gdy Hitler był u szczytu swojej potęgi militarnej, czyli stał pod Kaukazem, pod Moskwą, a jego flota, u-booty topiły miliony tonażu floty alianckiej także u wybrzeży Stanów Zjednoczonych. Mimo to członkowie Polskiego Państwa Podziemnego z formacji Armii Krajowej, Batalionów Chłopskich, wspierani przez ludność cywilną, podjęli akcję obronną przed okrutnymi wysiedleniami.

Powstanie zamojskie w tym kontekście historycznym bardzo mocno zapisało się w niemieckich dokumentach z tamtego czasu, ponieważ poszczególni dowódcy oddziałów, które pacyfikowały Zamojszczyznę, wręcz zapisywali, że to jest powstanie zamojskie. Tego pojęcia używał także Hans Frank i wielu innych. Gdyby była potrzeba – zacytuję. Jeżeli chodzi o dodatkowe kwestie historyczne, to wiadomo, że był to moment szczytu niemieckiej potęgi, w którym Polskie Państwo Podziemne nie było zainteresowane rozpowszechnianiem powstania na terenie całej Rzeczypospolitej. W związku z tym są depesze z rządu Rzeczypospolitej Polskiej, które potwierdzają, że ono było uzgodnione z rządem polskim. Była na nie zgoda rządu polskiego, żeby zbrojnie wystąpić na wydzielonym obszarze Lubelszczyzny, czyli tych powiatów, które były wysiedlane. Chodziło o powiaty Zamojszczyzny. Też historycznym faktem, zamieszczonym w tym projekcie uchwały, jest to, że dowództwo Batalionów Chłopskich, generał Franciszek Kamiński, który przybył na Zamojszczyznę, wydał rozkaz walki przeciwko Niemcom, ale także funkcjonuje zapisany rozkaz generała Okulickiego, dowódcy Armii Krajowej, który też wydał rozkaz. Stefan Rowecki „Grot" wydał rozkaz w sprawie obrony ludności. W ramach akcji przeciwdziałania wysiedleniom stoczono ok. 120 bitew, potyczek. Myślę, że takim najbardziej dobitnym dowodem, że ta moja prośba – którą powtórzę paniom i panom posłom – o poparcie tej uchwały jest uzasadniona, jest to, że na Grobie Nieznanego Żołnierza wisi tablica zatytułowana „POWSTANIE ZAMOJSKIE", która rozumiem, że została uznana przez funkcjonujące władze państwowe. Będę prosił, żeby podjąć tę uchwałę dla zachowania pamięci czynów bohaterów, którzy walczyli w obronie ludności, ale też dla, że tak powiem, spełnienia oczekiwań społecznych, które myślę, że zmierzają w tym kierunku, żeby podnieść do właściwej godności pamięć o przedstawicielach, żołnierzach Polskiego Państwa Podziemnego.

Mogę jeszcze poinformować, że staraniem środowiska, które reprezentuję, i przy wsparciu władz państwowych i też przy bardzo życzliwym zainteresowaniu samorządowców, wójtów, burmistrzów, prezydentów, starostów z terenu Zamojszczyzny, wszystkich, którzy zostali zaproszeni na tę uroczystość i chcą przyjechać, a dodatkowo – co myślę, że jest najistotniejsze dla nas, że mamy zgodę władz państwowych – wspólnie z szefem Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, przy patronacie honorowym prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w najbliższą niedzielę, 20 listopada, organizujemy uroczystość państwową, która odbędzie się o godzinie 10:00. Jest to msza w Katedrze Polowej Wojska Polskiego z udziałem bardzo dużej reprezentacji mieszkańców regionu. Organizuję przyjazd około 400 osób. W tym momencie mamy tylu chętnych. Nie wiem, ile osób przyjedzie indywidualnie. O godzinie 12:00 odbędzie się cały ceremoniał wojskowy przy Grobie Nieznanego Żołnierza, oczywiście zabezpieczony przez Dowództwo

Garnizonu Warszawa. Oczywiście organizujemy też regionalne obchody w Zamościu przy wsparciu bardzo wielu zainteresowanych samorządów i organizacji społecznych. Oczywiście na te uroczystości też serdecznie państwa zapraszam. Niejako wspierając to działanie, Poczta Polska wydała specjalną kartkę okolicznościową pod tytułem „POWSTANIE ZAMOJSKIE". Może są w związku z tym jakieś pytania?

Zwracam się z prośbą do członków Komisji, pań i panów posłów, o poparcie tego projektu uchwały.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję panu posłowi za przedstawienie, prezentację tego projektu i też za przygotowanie go.

Otwieram debatę ogólną o projekcie. Czy są pytania? Widzę, że jest pytanie. Pani przewodnicząca Joanna Lichocka, proszę bardzo.

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Dziękuję, panie przewodniczący.

Pozwalam sobie od razu zabrać głos, bo niestety będę musiała dość szybko uciec. Natomiast chciałabym powiedzieć, że bardzo dziękuję panu posłowi za inicjatywę. To jest bardzo ważna rocznica i ważna sprawa, niekoniecznie szerzej znana współcześnie. Uważam, że ta poprawiona przez Biuro Legislacyjne wersja jest bardzo dobrze napisana i nie wymaga wiele pracy. Właściwie nie widzę żadnych niezbędnych poprawek oprócz jednej. Wydaje mi się, że na końcu, gdzie jest „W 80. rocznicę wybuchu Powstania Zamojskiego Sejm oddaje hołd żołnierzom Polskiego Państwa Podziemnego", powinniśmy wypracować jeszcze zdanie oddające hołd ofiarom ludności cywilnej Zamojszczyzny, tym, którzy zostali wywiezieni często do obozów koncentracyjnych i tam zostali zamordowani, a także dzieciom Zamojszczyzny. Myślę, że warto o tym wspomnieć w tym ostatnim akapicie i dodać zdanie dotyczące ofiar ludności cywilnej, która nie tylko była wsparciem dla żołnierzy Polskiego Państwa Podziemnego, ale ponosiła najwyższą cenę. To tyle, jeśli chodzi o moje uwagi. Cała uchwała wydaje mi się po prostu do bardzo szybkiego zaakceptowania w całości.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję bardzo pani przewodniczącej. Cenna uwaga.

Proszę bardzo, pani przewodnicząca Bożena Żelazowska.

Poseł Bożena Żelazowska (KP):

Panie przewodniczący, panie pośle, otóż powstanie zamojskie było wielkim zrywem wolnościowym, którego dokonali mieszkańcy Zamojszczyzny. Było rzeczywiście drugim takim powstaniem pod względem rozmiarów zbrodni oraz skali zbrojnego oporu przeciwko okupantowi, zaraz po powstaniu warszawskim. Pamiętajmy, że niemieckie szefostwo SS zdecydowało, że Zamojszczyzna ma stać się po prostu niemieckim terenem osiedleńczym, stąd też chciano z tej Zamojszczyzny, z żyznych ziem zamojskich wysiedlić miejscową ludność. Były to dramaty, zresztą bardzo mi bliskie, bo pochodzę z tych terenów i moja rodzina również doznała tych represji. Dobrze, że w treści uchwały jest też zapis o działaniach Batalionów Chłopskich, które w zdecydowany sposób przyczyniły się do tego, że to powstanie zakończyło się w ten sposób. Pamiętajmy też o osobie generała Franciszka Kamińskiego. Panie pośle, dziękuję bardzo, że projekt tej ustawy jest przygotowany. Mam nadzieję, że wszyscy posłowie z Komisji Kultury i Środków Przekazu będą zaproszeni na obchody i będziemy mogli uczcić je i też oddać cześć ofiarom tego powstania.

Dziękuję.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję bardzo pani przewodniczącej.

Proszę bardzo, pan poseł Tomasz Zieliński.

Poseł Tomasz Zieliński (PiS):

Tak, panie przewodniczący, szanowni państwo, też serdecznie dziękuję panu posłowi Sławomirowi Zawiślakowi za tę niezwykle istotną inicjatywę. Dla nas, mieszkańców

Zamojszczyzny, te wydarzenia w historii są niezwykle żywe. Nie ma rodziny praktycznie niedotkniętej przez to, co robili Niemcy, kiedy były wysiedlenia, kiedy były mordy. Tych miejscowości, gdzie wymordowano Polaków, jest bardzo dużo, gdzie po prostu wyganiano ich w jednej koszuli z domów i sprowadzano Niemców z Besarabii, żeby stworzyć właśnie ten czysto niemiecki teren osiedleńczy, który miał wziąć Polaków niemalże w kleszcze w Generalnym Gubernatorstwie. Trzeba tu też jasno powiedzieć, że te tereny to był powiat tomaszowski, hrubieszowski, biłgorajski i zamojski. To właśnie tam miano całkowicie wysiedlić Polaków.

Dlaczego ta uchwała jest taka ważna? Ponieważ to powstanie zamojskie w pewnym momencie zniknęło nam z przestrzeni historycznej. Mówię to też jako historyk. Ono przestało funkcjonować. Jest bardzo ważne, żeby to pojęcie wróciło do przestrzeni publicznej, do podręczników, żeby młodzież dowiadywała się, że rzeczywiście była to bardzo duża akcja zbrojna. Bardzo się cieszę, że wśród tych wszystkich wydarzeń, które są wymienione w tej uchwale, jest też bitwa pod Zaborecznem, która była kluczowa, jeżeli chodzi o zatrzymanie wysiedleń Polaków. Między innymi właśnie po tej bitwie Niemcy zaprzestali wysiedleń. Zresztą było to także wspaniałe zwycięstwo militarne. Zginął tylko jeden partyzant, który notabene nie posłuchał rozkazu dowódcy – dlatego zginął. Niemców była przeważająca liczba, prawie trzykrotnie więcej, a zginęło ich ok. 100–110. Tak że jest to bardzo potrzebna uchwała upamiętniająca niezwykle ważne wydarzenia. Też zgadzam się z panią przewodniczącą Lichocką, że jeszcze wspomnienie o tej ludności, która tutaj bezapelacyjnie poniosła ogromne ofiary, jest niezbędne. Zresztą pan prezydent nawet był ostatnio w Sochach, gdzie praktycznie wymordowano prawie całą wieś.

Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję panu posłowi za to historyczne uzupełnienie.

Proszę bardzo, pani poseł Paulina Matysiak.

Poseł Paulina Matysiak (Lewica):

Dziękuję, panie przewodniczący.

Wysoka Komisjo, też chciałam bardzo krótko podziękować za tę inicjatywę. To jest ważny, potrzebny projekt uchwały. Myślę, że dobrze, żeby tutaj wybrzmiało, że nasza Komisja ma też właśnie taką rolę, żeby przypominać o tych ważnych wydarzeniach historycznych, o których być może nie zawsze wszyscy wiedzą, nie wszyscy może o nich pamiętają. Nie mam tutaj żadnych uwag. Wydaje mi się, że po tych poprawkach językoznawczych Biura Legislacyjnego ten tekst brzmi jeszcze lepiej. Jest taki zwarty. Myślę, że to ważna, potrzebna uchwała.

Dziękuję.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję bardzo pani poseł.

Jeszcze pani poseł Joanna Senyszyn.

Poseł Joanna Senyszyn (PPS):

Tak, dziękuję.

Też uważam, że to jest bardzo dobre, żeby Sejm podjął taką uchwałę. Po tych poprawkach ona jest jeszcze lepsza. Co nie znaczy, że nie mam jeszcze paru uwag w konkretnych akapitach.

Dziękuję.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję pani poseł.

To w takim razie będziemy zmierzać do zakończenia dyskusji ogólniej. Pewnie pan poseł wnioskodawca będzie chciał jeszcze się odnieść, tak? Proszę bardzo, panie pośle.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Szanowny panie przewodniczący, szanowni państwo posłowie, członkowie Komisji, powiem tak. Oczywiście jeżeli chodzi o wszystkie uwagi, które tu wybrzmiały, to jest miód na moje serce. Dziesięć lat temu składałem projekt uchwały, który ogólnie został

przyjęty przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej na zasadzie konstrukcji wspólnego poparcia przez Prezydium Sejmu, który to projekt uczcił 70. rocznicę wysiedleń z Zamojszczyzny – przede wszystkim wysiedlenia i dzieci Zamojszczyzny – natomiast rzeczywiście zanikła nam ta pamięć o zbrojnym czynie żołnierzy Polskiego Państwa Podziemnego, którzy na terenie Zamojszczyzny skutecznie przeciwstawili się tej akcji ludobójczej. W związku z tym nie mam oczywiście żadnych uwag krytycznych, żeby dopisać ofiary tej akcji w uzgodnionej formule, aczkolwiek uchwała mówi o tym, że to była walka krwawa, ale zwycięska. W związku z tym, jeżeli Komisja tutaj uzna, że trzeba dodać takie uwagi, które przypominają ofiary, to nie widzę żadnych przeszkód.

Natomiast miałbym też jeszcze taką jedną uwagę po tej zmianie Biura Legislacyjnego. Jednak wnosiłbym, żeby jeżeli chodzi o bitwę pod Zaborecznem, jednak zostawić tego dowódcę plutonu, który wspierał główną, zwycięską siłę uderzeniową w tej bitwie, czyli oddziały Batalionów Chłopskich, kapitana Franciszka Bartłomowicza. Prosiłbym, żeby jednak nazwisko tego dowódcy Bronisława Piaseckiego „Lisa" zostawić jako dowódcy plutonu AK.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

To znaczy potem dojdziemy w szczegółach pracy nad poszczególnymi akapitami do tego. Tamta uchwała czciła ofiary wysiedleń, nie same wysiedlenia?

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Tak, poruszała wysiedlenia i ofiary wysiedleń.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Tak. Dobrze. Dobrze, ale to zaraz.

Przede wszystkim stwierdzam zakończenie pierwszego czytania projektu uchwały z druku nr 2783.

Przystępujemy teraz do szczegółowego rozpatrzenia projektu uchwały. Ponieważ pani przewodnicząca będzie musiała nas opuścić, rozumiem, że jest propozycja zakończenia uchwały.

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Zakończenia uchwały.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Widzę, że to jest taka raczej propozycja rozbudowy, a nie zakończenia uchwały, ale proszę bardzo.

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Tak. Chciałabym zaproponować od razu, nim sobie pójdę, pewien kształt dopisania tego, o czym mówiłam.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Proszę bardzo.

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Tak jak mówiłam, uważam, że właściwie cały ten tekst można przyjąć bez poprawek. Te wszystkie poprawki są bardzo dobre. Nie widzę dużej przestrzeni do pracy. Natomiast proponowałabym taką poprawkę, żeby do tego ostatniego akapitu dopisać takie zdanie: „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej oddaje także cześć wszystkim ofiarom niemieckiego barbarzyństwa wśród ludności cywilnej", myślnik, „ze spalonych i wysiedlanych wsi, rozstrzeliwanych, mordowanych w obozach koncentracyjnych czy, jak dzieci Zamojszczyzny, porywanych do Rzeszy. Pamięć o tych wydarzeniach wobec podobnych zbrodni, jakich dziś dopuszcza się Rosja, musi być wieczna". Albo „musi trwać", albo „musi być silna".

Chciałam w ten sposób nawiązać oczywiście też do tego, co Rosjanie robią w tej chwili z dziećmi z Ukrainy, i do tych zbrodni wobec ludności cywilnej. To jest po prostu barbarzyństwo, które się powtarza.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję bardzo. Rozumiem, że to byłby przedostatni akapit?

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

To byłyby ostatnie zdania uchwały, dopisane do ostatniego akapitu.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

To jest właśnie pytanie. Czyli to nie jest nowy – przedostatni akapit, tylko ciąg dalszy jeszcze ostatniego akapitu, tak?

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Tak pomyślałam, że po zdaniu „zaplanowanej przez Niemcy eksterminacji Narodu Polskiego" – „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej oddaje także cześć" – jest tutaj „także" – „wszystkim ofiarom".

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dobrze by było, jeżeli może uda nam się szybko przepracować pozostałe akapity uchwały, gdyby pani przewodnicząca jako wnioskodawca jeszcze była w tym momencie, bo mogą być jeszcze jakieś uwagi do tego ewentualnego nowego akapitu. Może spróbujemy szybko do tego przejść.

Czyli tak, na początek – czy są uwagi do tytułu projektu? Tutaj są uwagi, rozumiem, że jest poprawka. Jest zgoda, tak? To znaczy może jeszcze tak bardziej zasadniczo. Rozumiem, że możemy pracować na tym tekście już z poprawkami Biura Legislacyjnego, tylko będzie w jednym miejscu kwestia, o którą prosił pan poseł wnioskodawca.

Czyli jeśli już patrzymy na projekt uchwały, ale z uwagami Biura Legislacyjnego, to mamy już poprawiony tytuł, prawda? Rozumiem, że jest zgoda na tę nową wersję tytułu.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Tak.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dobrze, czyli tytuł został rozpatrzony.

Przechodzimy do akapitu pierwszego. Czy są uwagi do pierwszego akapitu, już właśnie tego z poprawkami Biura Legislacyjnego? Rozumiem, że nie ma. Akapit pierwszy został rozpatrzony.

Akapit drugi – to samo. Czy jest zgoda na przyjęcie akapitu drugiego już z poprawkami Biura Legislacyjnego? Rozumiem, że jest.

Przechodzimy do akapitu trzeciego. Tutaj pani poseł Joanna Senyszyn.

Poseł Joanna Senyszyn (PPS):

Proponowałabym tu, gdzie jest takim wytłuszczonym drukiem „dowódca Armii Krajowej generał Stefan Rowecki «Grot» wydał rozkaz", skreślenie wyrazów „w sprawie". Wydaje mi się, że „rozkaz obrony ludności" jest mocniejsze i brzmi lepiej.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Chyba rzeczywiście. Rozkazów raczej nie wydaje się „w sprawie", tylko rozkazy czegoś. Tak.

Poseł Joanna Senyszyn (PPS):

Tu byłoby „rozkaz obrony ludności". Natomiast „komendant główny Batalionów Chłopskich"… A nie, to już nie.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

To jest następne zdanie. Dobrze.

Czy jest zgoda, żebyśmy opuścili „w sprawie"?

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Tak.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Czy potrzebna będzie poprawka na piśmie od pani poseł?

Legislator z Biura Legislacyjnego Jakub Krowiranda:

Myślę, że to ma charakter bardziej językowy, redakcyjny. Nie wydaje mi się, żeby to coś zmieniało merytorycznie w treści projektu.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Możemy to przyjąć jako korektę. Dobrze.

Rozumiem, że trzeci akapit z tą drobną korektą został rozpatrzony.

Przechodzimy do akapitu czwartego. Czy są uwagi do akapitu czwartego już z poprawkami Biura Legislacyjnego? Proszę bardzo, pani poseł Joanna Senyszyn.

Poseł Joanna Senyszyn (PPS):

Tak. Wydaje mi się, że gdybyśmy w tym pierwszym zdaniu wykreślili „udawało się", byłoby lepiej, dlatego że to „udawało się" sugeruje, że mieli szczęście, a tak by było „dzięki zdobyciu przez wywiad Armii Krajowej listy miejscowości objętych akcją wysiedleń z wielu ewakuowano zagrożoną ludność".

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Czy może tak być?

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Tak było.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dobrze. Jest pytanie, czy to wymaga pisemnej poprawki.

Poseł Joanna Senyszyn (PPS):

Myślę, że nie. Nie roszczę sobie pretensji do autorstwa.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dobrze, czyli rozumiem, że nie musimy składać poprawki, tak?

Legislator Jakub Krowiranda:

Myślę, że tutaj też nie zmieniamy zasadniczo sensu.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dobrze. Idziemy tutaj tym precedensem z poprzedniego akapitu.

Czyli rozumiem, że akapit czwarty wraz z tą uwagą korekcyjną został rozpatrzony.

Przechodzimy do akapitu piątego. Rozumiem, że są uwagi. Proszę bardzo, pan poseł wnioskodawca.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Rozumiem, że zostały tutaj wykreślone daty, żeby skrócić tekst. Wiadomo, że Polacy znający historię poradzą sobie z odszukaniem tych lat. Tym bardziej, że cezura czasowa 1942–1943 jest krótka. Można na to przystać.

Natomiast, tak jak powiedziałem wcześniej, prosiłbym jednak o zostawienie nazwiska tego dowódcy. Zgadzam się tutaj z wypowiedziami posłów, że ta bitwa była bardzo istotna, bardzo ważna i w kontekście prawdy historycznej należałoby, pokazując braterstwo wspólnej walki na czele ze świętej pamięci panem kapitanem Franciszkiem Bartłomowiczem, pokazać też tego lokalnego dowódcę Armii Krajowej, który wsparł oddziały Batalionów Chłopskich – tak że prosiłbym o zostawienie nazwiska Bronisława Piaseckiego „Lisa".

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dobrze, tylko jak to konkretnie miałoby brzmieć?

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Tutaj jest „pod dowództwem kapitana Bartłomowicza".

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

„Pod dowództwem kapitana Franciszka Bartłomowicza «Grzmota»".

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Tak. „Plutonu Armii Krajowej Bronisława Piaseckiego «Lisa»".

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Zaraz, bo tu jest coś takiego. Nie wiem, czy tutaj nie ma jakichś pomyłek. Chwileczkę. W projekcie uchwały było „czterech kompanii BCh pod dowództwem kapitana Franciszka Bartłomowicza «Grzmota» oraz plutonu AK Bronisława Piaseckiego «Lisa»".

A tutaj, w tym tekście poprawionym, tak to wygląda, że faktycznie można przypuszczać, że ten kapitan Franciszek Bartłomowicz albo dowodził całością, albo dowodził tylko plutonem Armii Krajowej.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Można to też tak z drugiej strony odczytać.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Rozumiem, że to byłoby błędne rozumienie. Czyli trzeba troszkę nad tym popracować, żeby było ściśle.

Poseł Tomasz Zieliński (PiS):

Panie przewodniczący, jeśli można, może zrobilibyśmy w ten sposób, żeby było – jestem na drugiej stronie – „pod Zaborecznem, w której wzięły udział cztery kompanie Batalionów Chłopskich pod dowództwem kapitana Franciszka Bartłomowicza «Grzmota» oraz pluton Armii Krajowej Bronisława Piaseckiego «Lisa»”.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Tak. Podległość organizacyjna była inna, ale walka była wspólna. To jest dobry pomysł.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

To właściwie by było przywrócenie tego zapisu z projektu.

Poseł Tomasz Zieliński (PiS):

I jednego, i drugiego.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

To znaczy to jest oczywiste, tylko w którym miejscu i jak to ma być rozumiane? Umieszczamy „kapitana Bartłomowicza” tuż po „cztery kompanie Batalionów Chłopskich”, tak? A po „plutonu Armii Krajowej” przywracamy „Bronisława Piaseckiego «Lisa»”, tak? Teraz jest takie pytanie, czy… Nie. Dobrze. Nawet jeżeli Bartłomowicz dowodził całością, to jak będzie po tych czterech…

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Ale w kontekście organizacyjnym to były odrębności.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Damy nazwisko po kompaniach i nie będzie tutaj problemu. Nie mamy stopnia Bronisława Piaseckiego, tak? Czyli „pod Zaborecznem, w której udział wzięły cztery kompanie Batalionów Chłopskich pod dowództwem kapitana Franciszka Bartłomowicza «Grzmota» oraz pluton Armii Krajowej Bronisława Piaseckiego «Lisa»”, tak? Myślę, że byłoby dobrze, żeby pan poseł może jednak napisał poprawkę.

Legislator Jakub Krowiranda:

Najlepiej nadanie całego brzmienia akapitowi.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

W sumie to jest powrót do tego pierwotnego zapisu.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Ponieważ łatwiej nam pracować nad projektem poprawionym przez Biuro Legislacyjne, to już teraz musimy być konsekwentni. Myślę, że tu musi być poprawka pisemna.

Proszę bardzo, czy Biuro Legislacyjne nam coś podpowie?

Legislator z Biura Legislacyjnego Maria Iwaszkiewicz:

Może odczytam ten akapit i wtedy będzie łatwiej.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Tak, bo on nie jest taki długi. Proszę odczytać.

Legislator Maria Iwaszkiewicz:

Nie jest długi. Też żebyśmy uniknęli pomyłki.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dobrze, proszę odczytać.

Legislator Maria Iwaszkiewicz:

„Najważniejsze starcia Powstania Zamojskiego to m.in. bitwa pod Wojdą", przecinek, „akcja odwetowa Armii Krajowej w niemieckiej kolonii Cieszyn", przecinek, „zwycięska bitwa pod Zaborecznem, w której udział wzięły cztery kompanie Batalionów Chłopskich pod dowództwem kapitana Franciszka Bartłomowicza «Grzmota» oraz pluton Armii Krajowej Bronisława Piaseckiego «Lisa»".

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

„A także". Teraz nie może już być „oraz".

Legislator Maria Iwaszkiewicz:

Właśnie, „a także". Już zaraz, zapiszę. „A także odwetowa akcja Armii Krajowej «Wieniec II»", myślnik, „masowy atak na obiekty i linie kolejowe". Czy tak będzie dobrze?

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Myślę, że tak już jest dobrze, tylko pan poseł Tomasz Zieliński musi teraz to zapisać.

Czyli mielibyśmy rozpatrzony akapit piąty, już teoretycznie tę wersję z Biura Legislacyjnego, ale z poprawką pana posła Tomasza Zielińskiego, czyli w zasadzie w dużej części z przywróceniem poprzedniego zapisu.

Legislator Jakub Krowiranda:

Jeszcze warto by było rozpatrzyć poprawkę, w sensie albo przyjąć bez sprzeciwu, albo przegłosować. Rozumiem, że jest przyjęta bez sprzeciwu.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Rozumiemy, że to jest przy ogólnej zgodzie, bo wszyscy zmierzali w tym kierunku, czyli nie ma sprzeciwu. Myślę, że akapit piąty wraz z poprawką posła Tomasza Zielińskiego został rozpatrzony.

Przechodzimy do akapitu szóstego.

Poseł Bożena Żelazowska (KP):

Tam jest propozycja pani poseł.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

To proszę bardzo, tylko proszę włączyć mikrofon. Pani przewodnicząca Żelazowska przedstawi tutaj propozycję poprawki pani poseł Senyszyn.

Poseł Bożena Żelazowska (KP):

Tak. Słucham?

Głos z sali:

Musi ją pani zgłosić jako swoją, bo nie ma pani poseł.

Poseł Bożena Żelazowska (KP):

To znaczy pani poseł mnie prosiła, więc chciałabym, żeby to wybrzmiało, że to jest jej poprawka. Natomiast ja ją przedstawię.

Brzmi ona tak: „Walka zbrojna w obronie wysiedlonej ludności Zamojszczyzny była największym" – i tutaj skreślamy „pod względem", tak jak proponowało Biuro Legislacyjne, natomiast dalej byłoby: „ze względu na czas trwania i zasięg terytorialny aktem zorganizowanego oporu Polskiego Państwa Podziemnego przeciwko zbrodniczej polityce niemieckiej na okupowanych ziemiach". W tym akapicie dotąd nie ma zmian pani poseł, natomiast dalej już dużą literą, wykreślając słowo „Niemcy", piszemy: „Działania odwetowe polskiego podziemia" i tutaj wstawiamy „Niemcy określili mianem Powstania Zamojskiego". I tak by brzmiało to zdanie. Czyli zdanie zaczynałoby się dużą literą: „Działania odwetowe polskiego podziemia Niemcy określili mianem Powstania Zamojskiego", kropka. „Wobec siły polskiego oporu", przecinek, „22 lutego 1943 r. generalny gubernator Hans Frank nakazał przerwanie akcji. Niemcy planowali wysiedlić mieszkańców" – i dodajemy tutaj literkę „z" – „z prawie 700 miejscowości", kropka. Tutaj wykreślamy „zdołali uczynić", łącznie te cztery wyrazy, bo już nie widzę. „Zrealizowali wysiedlenie mieszkańców 293 wsi". Czy to jest czytelne, czy mam coś jeszcze powtórzyć? Czyli ostatnie zdanie brzmiałoby: „Zrealizowali wysiedlenie mieszkańców 293 wsi".

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):
Co do tego „z prawie” – to nie wiem, czy to „z” jest tam konieczne przed „prawie”.

Poseł Bożena Żelazowska (KP):
„Wysiedlali mieszkańców z prawie 700 miejscowości”.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):
Z kolei to „zrealizowali” czy „zdołali”. Może to „zdołali” nie jest idealne, ale ono troszkę sugeruje, że dlatego zdołali tylko z tylu, ponieważ był opór, a „zrealizowali”, to jest takie jakby bardziej pozytywne, że zrealizowali coś. Nie mam tutaj przekonania tak na pierwszy rzut oka do tych poprawek.

Poseł Bożena Żelazowska (KP):
Rozumiem. Ja tylko przedstawiam tę poprawkę. Proszę, państwo tutaj zadecydujcie.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):
To nie wiem. Proszę bardzo, może poseł wnioskodawca powinien odnieść się do tej ewentualności.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:
W tej kwestii nie mam swojego zdania, bo to jest chyba kwestia raczej prawidłowego ułożenia zdania pod względem stylistycznym. Wszystkie fakty są właściwie pokazane przez panią poseł Senyszyn i też zapisane w projekcie uchwały.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):
Chodzi o tę pierwszą propozycję, przesunięcie „Niemców” w tym zdaniu w środku akapitu?

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:
To pierwsze chyba nie budzi żadnego sprzeciwu. „Działania odwetowe polskiego podziemia Niemcy określili mianem Powstanie” jest OK, tylko chodzi o tę końcówkę.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):
Myślę, że to jest słuszne, ale te następne to jest…

Poseł Bożena Żelazowska (KP):
Dodajemy słowo „z” pomiędzy „mieszkańców”, a „prawie 700 miejscowości”?

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):
Proszę powiedzieć do mikrofonu.

Poseł Bożena Żelazowska (KP):
Znowu. Przepraszam. Czyli w przedostatnim zdaniu tego akapitu „Niemcy planowali wysiedlić mieszkańców z prawie 700 miejscowości”.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):
Będzie się gorzej czytać. Jeżeli chodzi o sens, czy jest tak, czy tak, to chyba wiadomo. Nie wiem.

Poseł Bożena Żelazowska (KP):
Argumentem pani poseł było to, że wysiedlamy „z”.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):
Ale mieszkańcy miejscowości. Nie wiem – czy ktoś mógłby jeszcze coś doradzić? Biuro Legislacyjne? Jeśli chodzi o wyczucie językowe.

Legislator Jakub Krowiranda:
Moim zdaniem to „z” nie jest tutaj konieczne. Mnie lepiej się czyta „Niemcy planowali wysiedlić mieszkańców prawie 700 miejscowości”. Ale to już decyzja państwa posłów.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):
Właśnie. To darujmy sobie to „z”.
Teraz jest pytanie, czy „zdołali uczynić”, czy „zrealizowali”?

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:
„Zdołali” jest chyba jednak takie bardziej miękkie.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):
Tylko jest pytanie, czy to jest miękkie, czy jakie to będzie miało konsekwencje.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:
Według mnie jeżeli by pani poseł chciała odstąpić, a państwo chcieli się przychylić, żeby zostało „zdołali", to myślę, że to byłoby lepiej.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):
To znaczy, że lepiej, żeby zostało „zdołali"? Właśnie, mi też się tak wydaje, że „zdołali" niesie w sobie sugestię tego oporu, wiąże się z tym oporem.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:
Tak, że było im trudno.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):
Dobrze, czyli z tych poprawek pani poseł uwzględnilibyśmy tylko przesunięcie „Niemców". Podobnie przez analogię w akapicie trzecim i czwartym już bez pisemnej poprawki, tylko na zasadzie zmian redakcyjnych.

Poseł Bożena Żelazowska (KP):
To ostatnie zdanie zostaje takie, jakie było w projekcie uchwały, tak? Dobrze.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):
Tu nie zmienialibyśmy tego, ale proszę jeszcze przeczytać to ostatnie zdanie według wersji pani poseł.

Poseł Bożena Żelazowska (KP):
Dobrze. Ostatnie zdanie według wersji pani poseł to: „Zrealizowali wysiedlenie mieszkańców 293 wsi".

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):
To sformułowanie „wysiedlenie mieszkańców" pojawia się w poprzednim zdaniu. Myślę, że to może zostać.

Poseł Bożena Żelazowska (KP):
Poprzednia wersja.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):
Tak.

Poseł Bożena Żelazowska (KP):
Dobrze.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):
Choć może to „w przypadku" nie jest…

Poseł Bożena Żelazowska (KP):
„Zdołali uczynić". Właśnie, to „w przypadku".

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):
„W przypadku". Właśnie. Może to „w przypadku" zrodziło taki opór pani poseł.

Poseł Bożena Żelazowska (KP):
Może „zdołali uczynić to wobec mieszkańców 293 wsi", bez słów „w przypadku"?

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):
Tak jak było. Tak.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:
„Wobec".

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):
Bo to „wobec" było w projekcie. Biuro Legislacyjne zastąpiło słowo „wobec" sformułowaniem „w przypadku", a to „w przypadku" tak trochę nie brzmi najlepiej. Wróćmy do wcześniejszego zapisu. To jeżeli przywracamy „wobec" – czy trzeba złożyć pisemną poprawkę?

Legislator Jakub Krowiranda:

Te poprawki mają charakter redakcyjny.

Panie przewodniczący, póki jeszcze jestem przy głosie – rozumiem, że skoro nie godzimy się na zmianę tego ostatniego zdania, to proponowałabym formalne wycofanie poprawki pani poseł Senyszyn, a te poprawki zaproponowane w poprawce uznamy za redakcyjne, czyli przesunięcie wyrazu „Niemcy" dalej i jeszcze był przecinek po „oporu".

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Poprawka sama się wycofała, bo nie ma pani poseł wnioskodawczyni, ale wykorzystaliśmy twórczo pewną część jej myśli.

Legislator Jakub Krowiranda:

Dokładnie.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

To tak przyjmijmy. Czyli akapit szósty został rozpatrzony przez Komisję.

Teraz zostaje nam akapit ostatni, siódmy. Czy są jeszcze uwagi do akapitu szóstego? Nie, do siódmego. Akapit siódmy, gdzie pani poseł przewodnicząca Joanna Lichocka chyba ma jeszcze poprawkę troszkę…

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Właśnie nad nią pracuję. Przyznam szczerze, że pierwsze zdanie mam jako takie, ale chciałabym, żebyście państwo pomogli mi z drugim zdaniem.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Pani przewodnicząca przedstawi i wtedy pan poseł wnioskodawca odniesie się. Proszę bardzo.

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Zatem ta poprawka roboczo brzmi tak. Po tym zdaniu „skutecznie przeciwstawiając się zaplanowanej przez Niemcy eksterminacji".

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Pani przewodnicząca, przepraszam. Czy mogę przerwać?

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Tak, proszę.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Rozumiem, że nie dyskutowaliśmy nad tym akapitem zaczynającym się od „W 80. rocznicę". Pani przewodnicząca chce już przejść do tekstu poniżej, tak?

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Przeczytam całość.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Zaraz, chwileczkę. To znaczy, zakończyliśmy prace nad poprzednim akapitem.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Czyli „miejscowości".

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Tak, „mieszkańców 293 wsi".

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

A ten akapit: „W 80. rocznicę…"?

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

To teraz ja będę go czytać.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Zaraz. Teraz przechodzimy do ostatniego akapitu i ponieważ pani przewodnicząca ma poprawkę do tego akapitu, przedstawi poprawkę, a potem będziemy dalej procedować.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Rozumiem. Przepraszam.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Proszę bardzo, pani przewodnicząca.

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Moja poprawka polega na tym, że chciałabym do akapitu, który zaczyna się od słów, „W 80. rocznicę wybuchu Powstania Zamojskiego”, dopisać jeszcze zdania po tych zdaniach, które istnieją w tym akapicie. Czyli zaczęłyby się po zdaniu, które kończy się „skutecznie przeciwstawiając się zaplanowanej przez Niemcy eksterminacji Narodu Polskiego”, kropka. Następowałyby tu kolejne zdania: „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej oddaje także cześć wszystkim cywilnym ofiarom niemieckiego barbarzyństwa na ziemi zamojskiej”, myślnik, „mieszkańców palonych wsi, rozstrzeliwanych, mordowanych w obozach koncentracyjnych czy, jak dzieci Zamojszczyzny, odbieranych rodzinom i porywanych do Rzeszy. Pamięć o tych wydarzeniach wobec podobnych zbrodni, jakich dziś dopuszcza się Rosja na Ukrainie, staje się także znakiem sprzeciwu wobec powtarzalności tych zbrodni”.

Mam kłopot z tym ostatnim zdaniem i chciałabym, żebyście państwo zaproponowali puentę. Ona nie wydaje mi się na razie za bardzo udana. Nie wymyśliłam żadnej innej, natomiast chodzi mi o sens, żeby nawiązać do tego, że w tej chwili za naszą wschodnią granicą dzieje się bardzo podobnie.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Właśnie dlatego przedtem pytałem panią przewodniczącą, czy ten dodany fragment w tym ostatnim akapicie nie powinien być na końcu – czy nie wcześniej. Mam takie wrażenie, że jednak ostatnim fragmentem być może powinien być ten zapis proponowany przez pana posła odnośnie do rocznicy wybuchu powstania zamojskiego. Czy to nie powinno być wcześniej?

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

To jak państwo wolicie.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Właśnie teraz byłoby dobrze, żeby pan poseł wnioskodawca się odniósł.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Chciałem powiedzieć, że dodatkową intencją tejże uchwały w mojej myśli, ale także tych osób, które pracowały nad nią ze mną, było to, żeby ta uchwała pokazywała, że Polacy zjednoczeni w bardzo trudnym momencie dają sobie radę z każdym wrogiem, który działa przeciwko Polsce i jest wszechpotężny, tak jak Hitler. Teraz też mamy trudne momenty. W związku z tym to przesłanie na współczesne czasy i w tym zamyśle, takim bardzo ogólnym, było w tym zawarte. Komisja może to uzupełnić. Nie chciałbym się do tego odnosić, bo też nie mam prawa głosu. Absolutnie nie jestem przeciwny wnioskowi pani przewodniczącej, natomiast na pewno prosiłbym panią przewodniczącą, skoro pani wnosi tę poprawkę, żeby pani ewentualnie uwzględniła też, żeby zamiast tych wyrazów „skutecznie przeciwstawiając się” napisać „zwycięsko przeciwstawili się”. Mówię o tej pierwszej części, która jest na druku, bo ta druga część to rozumiem…

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Ja w ogóle się do tego nie odnoszę. To jak pan uważa.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Nie mogę wnieść poprawki. Poprosiłbym, żeby czy pani przewodnicząca, czy ewentualnie ktoś inny z pań i panów posłów rozważył, czy zamiast „skutecznie przeciwstawiając się” było „zwycięsko przeciwstawili się”.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Czy to jest uwaga do tego fragmentu przedstawionego projektu? Niezależnie od tej sprawy. Dobra, to jest prostsza sprawa. Wrócimy do tego. Ale co mamy zrobić z tą propozycją pani przewodniczącej, bo to jest istotne. To jest większa sprawa.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

To Komisja musi zdecydować. Oczywiście jest dużo sensu w tym zapisie, tylko jak tłumaczyłem, w naszym projekcie było zawarty ten zapis, że na współczesne czasy jest to przesłanie, że zwycięskie powstanie, jednoczące Polaków w bardzo trudnym okresie czasu, pokazuje na dzień dzisiejszy, że wygramy z wszystkimi. Jest tam zawarte także takie przesłanie, że zjednoczeni wygramy i z Rosją.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dobrze, to w takim razie może prosiłbym panią przewodniczącą o odczytanie jeszcze raz tej propozycji poprawki i wszyscy uważnie słuchamy i przemyślmy to, co zrobić.

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Jest kłopot z drugim zdaniem tej poprawki. „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej oddaje także cześć wszystkim cywilnym ofiarom niemieckiego barbarzyństwa na ziemi zamojskiej – mieszkańcom spalonych wsi, rozstrzeliwanych, mordowanych w obozach koncentracyjnych czy, jak dzieci Zamojszczyzny, odbieranych rodzinom i porywanych do Rzeszy. Pamięć o tych wydarzeniach w kontekście podobnych zbrodni, jakich dziś dopuszcza się Rosja na Ukrainie, staje się także znakiem sprzeciwu wobec powtarzalności tych zbrodni”.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dobrze. Proszę bardzo. Czy ktoś z państwa posłów chciałby zabrać głos? Poseł Jacek Świat.

Poseł Jacek Świat (PiS):

Mam kłopot, bo propozycja naszej szanownej koleżanki w dzisiejszych czasach wydaje się oczywista, ale jako osoba jednak podpisana pod tym projektem mam poważne wątpliwości. Ta uchwała była o czymś zupełnie innym. Była jednak historycznym przypomnieniem wielkiej akcji zbrojnej i tej jedności między AK, BCh, oddziałami samoobrony. To jest coś zupełnie innego. Wiem, że żyjemy tymi emocjami za naszą wschodnią granicą, ale bez przesady. Zostawiłbym tę uchwałę w takim kształcie, w jakim ona jest. Sejm przed paru laty już czcił pamięć dzieci czy ofiar Zamojszczyzny. Te ofiary są czymś zupełnie oczywistym w tym kontekście. Ta uchwała była jednak o tym, że potrafiliśmy się tak wspaniale, skutecznie w dużym stopniu bronić przed wielką potęgą – i na tym się skupmy. Jeśli chodzi o ofiary Zamojszczyzny, a już tym bardziej o kwestie tej wojny toczącej się za naszą granicą, zostawmy to może na inne uchwały. Nie pakujmy do jednego worka wszystkich myśli, chociażby były najbardziej słuszne.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję panu posłowi.

Jest zapisanych kilka osób do dyskusji, więc zaraz wszystkich państwa…

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Już pójdę. Chcę zaznaczyć, że nie upieram się przy tej poprawce. Uważam, że przydałaby się, ale jeżeli państwo uznacie, że nie warto, bo rzeczywiście za dużo tutaj grzybów w barszcz, to nie upieram się. Złożyłam tę poprawkę.

Dziękuję.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dobrze, dziękuję. Proszę jeszcze sekundę pozostać. Zaraz dopuszczę do głosu wszystkich państwa.

Mam taki pomysł. Można to zrobić tak, że w tym tekście, który jest, dodać, że „Sejm oddaje hołd wszystkim ofiarom zbrodni oraz żołnierzom Polskiego Państwa Podziemnego”. Czyli skupić się na tym, co jest, a dołożyć tylko te trzy słowa o ofiarach zbrodni – i może można by było tak z tego wybrnąć.

Proszę bardzo, pani poseł Paulina Matysiak.

Poseł Paulina Matysiak (Lewica):

Chciałabym zaproponować takie kompromisowe rozwiązanie, żeby z tej poprawki pani posłanki Lichockiej zostawić tę część właśnie o ofiarach, o tych osobach, które były zamordowane, które były wywiezione do obozów, także o dzieciach, które były wywo-

żone do Rzeszy, i zupełnie odpuścić wikłanie się w taką obecną sytuację geopolityczną, odnoszenie się do wojny, która toczy się w Ukrainie. Wydaje mi się, że to jest z zupełnie innego porządku. Chcemy przywołać to, co się działo podczas II wojny światowej w konkretnym miejscu, w konkretnym regionie. O ile mam takie poczucie, że przywołanie tych ofiar dopełnia treść tej uchwały, jest na miejscu i pasuje, o tyle to odnoszenie się i takie analogie do współczesności – już mam takie poczucie, że jednak są naciągane. Po prostu odpuściłabym sobie tą drugą część. Natomiast ta pierwsza pokazuje też, co czekało mieszkańców tych wsi. Samo sformułowanie „wysiedlenie" niekoniecznie pokazuje wszystkim, którzy nie mają pojęcia, co się tam działo, cały obraz cierpienia, krzywdy, która została wyrządzona mieszkańcom Zamojszczyzny.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję pani poseł.

Pan poseł Piotr Adamowicz, proszę bardzo.

Poseł Piotr Adamowicz (KO):

Dziękuję, panie przewodniczący.

Do pani poseł Pauliny – oczywiście ma pani rację, ale nie do końca ma pani rację, dlatego że pani poseł Lichocka zaproponowała coś, co można określić jako współczesne odniesienie do historii, która okazuje się, że jest historią powtarzalną. W tym sensie propozycja pani poseł Lichockiej jak najbardziej ma sens. Wskazuje na to, że niestety, ale w dziejach ludzkości pewne złe rzeczy powtarzają się. To jest jedna rzecz.

Inna historia, to chciałem zwrócić uwagę na pewien termin, pojęcie, którego użycie zaproponowała pani poseł Lichocka. Otóż chodzi o termin „Rzesza", „wywózka do Rzeszy". Szanowni państwo, pod pojęciem „Rzesza" tak naprawdę funkcjonowały dwa byty państwowe. Jeden byt państwowy to była istniejąca do 1933 r. Republika Weimarska. Następnie po 1933 r. używano wymiennej terminologii – Rzesza Wielkoniemiecka i III Rzesza. Jeżeli już miałoby zostać sformułowanie „Rzesza", proponowałbym jednak dookreślenie „III Rzesza". Przypominam i powtarzam, pod pojęciem Rzeszy funkcjonowała również Republika Weimarska.

Dziękuję.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Tak, faktycznie musiałoby być „III Rzesza".

Proszę bardzo, pan poseł Tomasz Zieliński.

Poseł Tomasz Zieliński (PiS):

Mam taką propozycję, żeby pan przewodniczący przedstawił swoją koncepcję dodania tych trzech wyrazów i może to by było salomonowe wyjście. Nie mieszalibyśmy do tego tej współczesności. Tak naprawdę nigdy tak nie robiliśmy w tych uchwałach. Może właśnie wspomnienie o tych osobach to by było takie rozwiązanie.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Może powiem, o co mi chodziło, a potem będziemy dyskutować dalej. Właśnie też, żeby uniknąć takiej sytuacji, tu możemy długo debatować, jak ująć ten akapit czy propozycję pani przewodniczącej Joanny Lichockiej i czy dodawać te wątki współczesne, czy nie. Chociaż one mają sens, ale mogą być trudne do umieszczenia w tej uchwale. Myślałem o tym, że można by było zrobić tylko drobną poprawkę rozszerzającą ostatni akapit. „W 80. rocznicę wybuchu Powstania Zamojskiego Sejm Rzeczypospolitej Polskiej oddaje hołd wszystkim ofiarom zbrodni oraz żołnierzom Polskiego Państwa Podziemnego" i tak dalej.

Proszę bardzo, teraz pan poseł wnioskodawca, pan poseł Sławomir Zawiślak.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Uważam, że ta poprawka jest bardzo ciekawa i do przyjęcia, ale gdyby państwo zechcieli wysłuchać. Złożyłem poprawkę, jeżeli chodzi o „zwycięsko przeciwstawili się". Panie mi tutaj przyniosły. A może by było tak: „Sejm Rzeczypospolitej oddaje należną cześć ofiarom niemieckich wysiedleń, w tym dzieciom Zamojszczyzny"?

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Zaraz, ale w którym momencie?

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

To już ostatnie zdanie w akapicie. Tu, w tym akapicie, który jest teraz wydrukowany, odnosimy się do tych, którzy walczyli, tak? „Zwycięsko przeciwstawiając się niemieckiej eksterminacji Narodu Polskiego". I może być jeszcze takie ostatnie zdanie: „Sejm RP oddaje należną cześć ofiarom niemieckich wysiedleń, w tym dzieciom Zamojszczyzny".

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Tylko znowu, „te wysiedlenia" są właśnie takie trochę jakby wbrew pozorom łagodzące.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Nie, tutaj wyżej jest „eksterminacji Narodu Polskiego". Nie ma wyrazu „wysiedleń".

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

„Przeciwstawiając się zaplanowanej przez Niemcy…"

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

„…eksterminacji Narodu Polskiego". I ostatnie zdanie brzmiałoby: „Sejm Rzeczypospolitej oddaje należną cześć ofiarom niemieckich wysiedleń, w tym dzieciom Zamojszczyzny" albo jakiś inny wyraz.

Poseł Bożena Żelazowska (KP):

Nie będzie może za krótko?

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Proszę bardzo, pani przewodnicząca Bożena Żelazowska.

Poseł Bożena Żelazowska (KP):

Rozumiem, że ta propozycja pana przewodniczącego jak gdyby trochę łączy propozycję pani poseł Lichockiej, tak? Nie będziemy wtedy dopisywali całego tego akapitu, który proponowała pani przewodnicząca. Myślę, że to jest OK. Tylko chciałabym jeszcze dopytać, tutaj, w tym ostatnim akapicie, który zaczyna się: „W 80. rocznicę wybuchu Powstania Zamojskiego Sejm RP oddaje hołd żołnierzom Polskiego Państwa Podziemnego" – to rozumiem, że tutaj też myślicie państwo o żołnierzach Batalionów Chłopskich. Czy nie byłoby dobrze też ich literalnie dopisać?

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Ale wtedy należałoby też dopisać Armię Krajową, bo żołnierze Polskiego Państwa Podziemnego to jest i Armia Krajowa, i Bataliony Chłopskie.

Poseł Bożena Żelazowska (KP):

Właśnie. Rozumiem, wiem, tylko właśnie zastanówmy się jeszcze, póki pracujemy nad treścią. Tutaj też pytanie do pana posła, który przedstawia projekt tej uchwały. Wiemy, jakie to jest bardzo ważne dla tych ludzi, i dla środowiska BCh, i też dla środowiska AK.

Poseł Tomasz Zieliński (PiS):

Pani przewodnicząca, jeśli mogę. W uchwale mamy wymienione Bataliony Chłopskie właśnie jako tę główną siłę – i potem Armię Krajową.

Poseł Bożena Żelazowska (KP):

Rozumiem, doceniłam to.

Poseł Tomasz Zieliński (PiS):

Rozumiem, że teraz w tym podsumowaniu mamy ich po prostu razem wziętych jako Polskie Państwo Podziemne i nie tylko żołnierze.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dobrze. Myślę, że tu pan poseł Zieliński ma rację, bo Bataliony Chłopskie są tutaj wielokrotnie uwypuklone. Jeżeli na końcu jeszcze raz poruszymy i Bataliony Chłopskie, i Armię Krajową, to wyjdzie na to samo.

Pan poseł wnioskodawca się jeszcze zgłasza. Powiem tak. Ta poprawka z zamianą słowa „skutecznie" na „zwycięsko" – rozumiem, że jest oczywista, to przyjmiemy. Tylko jest pytanie, czy mamy wspominać szeroko o ofiarach, czy możemy bardzo tak króciutko

wspomnieć na początku ofiary, a potem już żołnierzy i powstanie. Czy może pan poseł chce zaproponować coś jeszcze innego? Tu proszę bardzo, pan poseł wnioskodawca.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Oczywiście nie krytykowałem propozycji pana przewodniczącego. Uznałem ją za bardzo ciekawą. Gdyby Komisja chciała ją przyjąć, to na przykład na pewno nie miałbym nic przeciwko temu.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Ta propozycja pana posła wnioskodawcy, to zdanie na końcu jakoś tak nie pasuje. Ono musiałoby być też wtłoczone gdzieś w środek.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Po raz pierwszy pojawia się tutaj ważne pojęcie „dzieci Zamojszczyzny", którego wcześniej nie ma.

Poseł Bożena Żelazowska (KP):

Rozumiem pana posła. To jest akurat ważne dla mieszkańców.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Tak, oddaje hołd. Dobrze. Mam pomysł. „W 80. rocznicę wybuchu Powstania Zamojskiego Sejm Rzeczypospolitej Polskiej oddaje hołd dzieciom Zamojszczyzny i wszystkim ofiarom zbrodni oraz żołnierzom Polskiego Państwa Podziemnego" – i tak dalej.

Poseł Bożena Żelazowska (KP):

Bardzo dobrze.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Bardzo dobrze. Przewodniczący potrafi wszystko.

Poseł Bożena Żelazowska (KP):

Brawo, panie przewodniczący.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Czyli „dzieciom Zamojszczyzny i wszystkim ofiarom zbrodni oraz" – to jest taka poprawka. Będę to musiał dopisać.

Czyli w takim razie rozumiem, że byłaby zgoda na przyjęcie ostatniego akapitu wraz z poprawką pana posła Zawiślaka i moją poprawką? W ten sposób po części skonsumowalibyśmy poprawkę pani przewodniczącej Joanny Lichockiej.

Proszę bardzo, Biuro Legislacyjne.

Legislator Jakub Krowiranda:

Rozumiem, że poprawka pana posła polega na zastąpieniu słowa „skutecznie" na „zwycięsko", tak?

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dokładnie było „skutecznie przeciwstawiając się", a po poprawce ma być „zwycięsko przeciwstawili się".

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Tu ma być „zwycięsko przeciwstawili się".

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dobrze. Moja poprawka to jest dodanie po „oddaje hołd" fragmentu „dzieciom Zamojszczyzny i wszystkim ofiarom zbrodni oraz". Rozumiem, że mamy rozpatrzony ostatni akapit.

Teraz pozostały nam dwie rzeczy. Pozostało nam przyjęcie całości projektu uchwały.

Poseł Piotr Adamowicz (KO):

Proponuję aklamację, panie przewodniczący.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Myślę, że jest zgoda na aklamację. Przyjmujemy uchwałę jednogłośnie.

W takim razie stwierdzam, że projekt uchwały wraz z poprawkami został przyjęty przez Komisję.

Pozostał wybór posła sprawozdawcy. Myślę, że to może być pan poseł Tomasz Zieliński.

Poseł Tomasz Zieliński (PiS):

Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Rozumiem, że pan poseł wyraża zgodę. Czy są inne kandydatury?

Poseł Tomasz Zieliński (PiS):

Tak, wyrażam zgodę. Oczywiście.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Jeśli nie ma innych kandydatur, to stwierdzam, że Komisja wybrała na sprawozdawcę pana posła Tomasza Zielińskiego, jeżeli jest zgoda Komisji.

Poseł Piotr Adamowicz (KO):

Jest zgoda.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dobrze.

Na tym wyczerpaliśmy porządek dzienny. Dziękuję panu posłowi Zawiślakowi, dziękuję wszystkim państwu posłom za duży wkład w pracę nad tym projektem.

Zamykam posiedzenie Komisji.

Poseł Sławomir Zawiślak (PiS) – spoza składu Komisji:

Dziękuję Komisji za przyjęcie tej uchwały z poprawkami.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękujemy panu posłowi.